1945 оной февралиин
13
ВТОРНИК
№ 29 (4665)
Сэн 20 мүнгэн

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБКОМОЙ ба УЛАН-УДЫН ГК-гэй болон БМАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН

Верховно Главнокомандалагшын ПРИКАЗ

2-дохи Белорусска фронтын сэрэгүүдые командалагша Советскэ Союзай Маршал РОКОССОВСКИДО
Фронтын штабай начальник Генерал-лейтенант БОГОЛЮБОВТА

2-дохи БЕЛОРУССКА фронтын сэрэгүүд дайсанай хүрезлүүлгэдэhэн бүлэглэлэй эсэлгүүсэлтые үргэлжэлүүлжэ, мүнөөдэр, февралиин 10-да харгы замуудай шухала узел Данцигска бухта ороходо Висла мүрэнэй адаг шадар аманай оромуудые халхалжа байгаа ВИСЛЫН баруун эрьедэхи немецүүдэй хамгаалалтын газарай хүсэтэ тулгууриин пункт болохо ЭЛЬБИНГ городые шанга сохилтоор зээлэн абаба.

ЭЛЬБИНГ городые зээлэн абахын түлөө болоhон байлдаануудта генерал-полковник ФЕДЮНИНСКИЙ, генерал-лейтенант НОКОРЕВ, генерал-лейтенант АНИСИМОВ, генерал-майор ФЕТИСОВ, генерал-майор ЯКУШЕВ, полковник КУРЕНОВ, генерал-майор ДЕМИДОВ, полковник ЧЕСНОКОВ гэгшэдэй сэрэгүүд; артиллериин генерал-майор КАЗАКОВ, артиллериин генерал-майор ...ЗИН, полковник ОСТАНИН, полковник КРИВЕНКО, полковник МИХАЙЛЕНКО, полковник КУЛИЧИН, подполковник БОНДАРЕНКО, полковник ВОЛКОВ гэгшэдэй артиллеристнүүд; полковник МИРОНОВИЧ, подполковник ...ЫЛОВ, майор ДОБИН, майор ТРЕПОВ гэгшэдэй танкистнүүд; полковник СМОЛОВИК, полковник ВУСС, полковник ЯКУШИН, подполковник БАРДЕЕВ гэгшэдэй лётчигүүд; подполковник АЛЕКСАНДРОВ, полковник БАБАЕВ, полковник ШОСТАК, подполковник ЖУКОВСКИЙ гэгшэдэй сапёрнууд; полковник БАХИЛИН, майор ЗВОНОВ гэгшэдэй хэлхээ-холбоошод шалгаржа гараба.

Иигэжэ туйлаhан илалтые тэмдэглэхын тулада ЭЛЬБИНГ городые зээлэн абахын түлөө болоhон байлдаануудта үлэмжэ ехээр шалгарhан соединенинүүд ба частьнуудта «ЭЛЬБИНГСКЭ» гэhэн нэрэ олгожо, орденуудаар шагнагдахаар табиха.

Мүнөөдэр, февралиин 10-да, 20 часта манай Эхэ ороной столица МОСКВА болбол ЭЛЬБИНГ городые зээлэн абаhан 2-дохи Белорусска фронтын шэн габьяата сэрэгүүдтэ хоёр зуун хорин дүрбэн ехэ буугаар хори дахин артиллериин буудалга хэжэ Эхэ оронойнгоо умэнэhөө салютнаар мэндэ хүргэхэ байна.

Онсо hайн дайшалхы ябуулгануудые хэhэнэй түлөө ЭЛЬБИНГ городые зээлэн абахын түлөө байлдаануудта хабаадалсаhан Таанрай хүтэлжэ байгаа сэрэгүүдтэ БАРСХАЛАН ХҮРГЭНЭБ.

Манай Эхэ ороной эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байхын түлөө болоhон байлдаануудта ами бэеэ үгэhэн геройнууд хэтэ мүнхэдөө алдаршаг!

Немецкэ булимтарагшад үхэжэ тонилог!

Верховно Главнокомандалагша
Советскэ Союзай Маршал И. СТАЛИН.

1945 оной февралиин 10. № 271.

Верховно Главнокомандалагшын ПРИКАЗ

3-дахи Белорусска Фронтын сэрэгүүдые командалагша Армиин генерал ЧЕРНЯХОВСКИДО
Фронтын штабай начальник Генерал-полковник ПОКРОВСКИДО

3-дахи БЕЛОРУССКА фронтын сэрэгүүд добтолгоо үргэлжэлүүлжэ, мүнөөдэр, февралиин 10-да харгы замуудай шухала узел ба Зүүн Пруссидахи немецүүдэй хамгаалгын газарай хүсэтэ тулгуурай тулгууриин пункт болохо ПРЕЙСИШ АЙЛАУ гэдэг городые байлдаатайгаар зээлэн абаба.

ПРЕЙСИШ АЙЛАУ гэдэг городые зээлэн абахын түлөө болоhон байлдаануудта генерал-лейтенант ЛУЧИНСКИЙ, генерал-лейтенант ЧАНЧИБАДЗЕ, генерал-майор РОГАЧЕВСКИЙ, генерал-майор ЛЕВИН, генерал-майор БАТИСКИЙ, генерал-майор ШВАРЕВ, генерал-майор АЛЕКСАНДРОВ, генерал-майор ЛЮХТИКОВ, генерал-майор КУЗНЕЦОВ, полковник ШАЦКОВ, полковник РЫБАЛКО, генерал-майор ТУРЧИНЮК, полковник ПОПОВ, генерал-майор ДАНИЛОВ, генерал-майор ВЛАДЫЧАНСКИЙ, генерал-майор МЫШКИН, полковник ХЕОНОВ, генерал-майор САМОХВАЛОВ, полковник САВЧЕНКО гэгшэдэй сэрэгүүд; артиллериин генерал-полковник БАРСУКОВ, артиллериин генерал-майор ПЕТРОПАВЛОВСКИЙ, артиллериин генерал-лейтенант СТРЕЛЬБИЦКИЙ, полковник СТРУЕВ, полковник КИРИЛЛОВ, полковник КОСТИКОВ, полковник ТИШИН, полковник ЗУБКОВ, полковник ВЫШНЕВСКИЙ, подполковник АФАНАСЬЕВ гэгшэдэй артиллеристнүүд; танкова сэрэгүүдэй генерал-полковник РОДИН, танкова сэрэгүүдэй генерал-лейтенант БУТКОВ, полковник СОММЕР, полковник КУЗНЕЦОВ гэгшэдэй танкистнууд; авиациин генерал-полковник КРЮКИН, авиациин генерал-майор НЕЧИПОРЕНКО, полковник ЧУЧЕВ, авиациин генерал-майор ШЕВЧЕНКО, авиациин генерал-майор МОЛОКОВ гэгшэдэй лётчигууд; инженернэ сэрэгүүдэй генерал-лейтенант БАРАНОВ, инженернэ сэрэгүүдэй генерал-майор ЖИРОВ, полковник ЛЕВИН, полковник АНТОНОВ, полковник КУШНИР гэгшэдэй сапёрнууд; хэлхээ холбооной сэрэгүүдэй генерал-лейтенант БУРОВ, хэлхээ-холбооной сэрэгүүдэй генерал-майор КОКОРИН, полковник ПЛОТКИН гэгшэдэй хэлхээ-холбоошод шалгаржа гараба.

Иигэжэ туйлаhан илалтые тэмдэглэхын тулада, ПРЕЙСИШ АЙЛАУ городые зээлэн абахын түлөө болоhон байлдаануудта үлэмжэ ехээр шалгарhан соединенинүүд болон частьнуудые орденуудаар шагнагдахаар табиха.

Мүнөөдэр, февралиин 10-да, 22 часта манай Эхэ ороной столица МОСКВА болбол ПРЕЙСИШ АЙЛАУ гэдэг городые зээлэн абаhан 3-дахи Белорусска фронтын шэн габьяата сэрэгүүдтэ зуун хорин дүрбэн ехэ буугаар арбан хоёр дахин артиллериин буудалга хэжэ Эхэ оронойнгоо умэнэhөө салютнаар мэндэ хүргэхэ байна.

Онсо hайн дайшалхы ябуулгануудые хэhэнэй түлөө ПРЕЙСИШ АЙЛАУ городые зээлэн абахын түлөө болhон байлдаануудта хабаадалсаhан Таанрай хүтэлжэ байгаа сэрэгүүдтэ БАРСХАЛАН ХҮРГЭНЭБ.

Манай Эхэ ороной эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байхын түлөө болоhон байлдаануудта ами бэеэ үгэhэн геройнууд хэтэ мүнхэдөө алдаршаг!

Немецкэ булимтарагшад үхэжэ тонилог!

Верховно Главнокомандалагша
Советскэ Союзай Маршал И. СТАЛИН

1945 оной февралиин 10. № 272.

МОСКВА, КРЕМЛЬ

Нүхэр СТАЛИНДА

Хүндэтэ Иосиф Виссарионович! Эхэ орондомнай дайсанай газар дээрэ жэгшүүритэй дайсанаа бута нэрьен hалааха байhан шэн зоригто Улаан Армиингаа түүхэтэ илалтануудаар зоригжоhон Бурят-Монгол Республикын кинофикаци ба прокадын хүдэлмэрилэгшэд болбол Советскэ кинематографиин тогтоhоор хойшо XXV жэл болоhон ба Бурят-Монголые сагаан гвардеецүүд болон интервентнүүдhээ сүлөөлhэнhөө хойшо 25 жэл болоhон ойе угтахаар бэлэдхэжэ, дайсаниие эсэслэн бута нэрьен hалгааха сагые ойртуулхые хүсэжэ 80.000 түхэриг сэбэр мүнгөөр, 25.000 түхэригэй гүрэнэй үрьhаламжын облигаци, хамта дээрэ зуун таба мянган түхэриг «Бурят-Монголой кинофикатор» гэдэг самолёт байгуулгада зорюулан госбанкда оруулба. Мүнгэ суглуулха ябадал үргэлжэлhээр.

Иосиф Виссарионович, манай Эхэ оронииео жаргуулан элүүр мэндэ, ута наhа наhалан hуухыетнай хүсэнэбди.

БМАССР-эй СНК-гэй дэргэдэхи кинофикациин Управлениин начальник
Н. ЗАНДАНОВ.
Парторганизациин секретарь
ТЮРНЕВ

УЛАН-УДЭ

БМАССР-эй СНК-гэй дэргэдэхи кинофикациин Управлениин начальник нүхэр ЗАНДАНОВТА Парторганизациин секретарь нүхэр ТЮРНЕВТО

Бурят-Монголой «Кинофикатор» гэдэг самолёдой байгуулгада мүнгэөөр ная мянган түхэриг, облигациар хорин таба мянган түхэриг суглуулhан Бурят-Монгол АССР-эй кинофикаци ба прокатын хүдэлмэрилэгшэдтэ минии ахадүүгэй амар мэндые ба Улаан Армиин баясхалан дамжуулан хүргэхые гуйнаб.

И. СТАЛИН.

Үбэлжэлгын үедэхи мүрысөөндэ түрүүлэнхэй

Шаахан Зэдын аймагай колхозуудай адуу малай үбэлжэлгын үедэхи социалистическэ мүрысөөнэй дүн гаргагдаба. Энэ мүрысөөндэ Гэгээтын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоз илаhан байжа ВКП(б)-гэй айкомой болон аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй дамжуулгын Улаан туг абаа. Түс колхозой малшад үхэр малаа тэбэр таргапаар оно оруулан үбэлэй тэжээл үргэлжэ арбилна. Үбэлэй түрүүшын hарануудта соо эдир 700 центнер үбhэ, hолоомо арбилhан байна. Үбэлэй хаб рааа бардам хүрхэ үбhэ hолоомтойшье hаа, гэмнэлтэ тэжээл бэлэдхэнэ. hаяхай энэ 200 гаран центнер пежэлтэ тэжээл бэлэдхэгдэбэ. Мүн шэнэ тулнүүдээ хорлоттогүйгөөр очдо шуулжа байна.

Дамжуулгын Улаан туг абаха нэгэдэлэй кандидата Алсагай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхоз багалагдаа. Энэ колхозой адуу мал 105 процент тэжээлээр хангаганхай. Мүнөө едэнэр нэмэлтэ тэжээл суглуулха хүдэлмэри эрмэлзэлтэйгээр ябуулжа байна.

ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй ээлжээтэ пленум тухай

Информационно мэдээсэл

Обкомуудай, крайкомуудай, союзна республиканудай комсомолой ЦК-гэй нэгэдэхи секретарьнуудай хабаадалгатайгаар Москвада ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй ээлжээтэ XII пленум болобо.

Пленумэй зүбшэн хэлсэhэн асуудалнууд:

а) Залуушуулай дунда комсомольско организацинуудай политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие hайжаруулха тухай—ВЛКСМ-эй ЦК-гэй секретарь нүхэр Н. А. Михайловай элидхэл.

б). Ремесленнэ, түмэр замай училищын ба ФЗО-гэй hургуулинуудай залуушуулай дунда комсомольско организацинуудай хүдэлмэриие hайжаруулха хэмжээнүүд тухай—ВЛКСМ-эй ЦК-гэй секретарь нүхэр А. Е. Харламовай элидхэл.

Зүбшэн хэлсэhэн асуудалнуудаараа тусхайта тогтоолнуудые баталан абаба.

Пленумда хабаадалсагшадай халуун баярлалгаар нүхэр Сталинда бэшэг абаба.

Верховно Главнокомандалагшын ПРИКАЗ

1-дэхи Украинска фронтын сэрэгүүдые командалагша Советскэ Союзай Маршал КОНЕВТО Фронтын штабай начальник Армиин генерал СОКОЛОВСКИДО

1-дэхи УКРАИНСКА фронтын сэрэгүүд БРЕСЛАУ (БРЕСЛАВЛЬ) городһоо баруун-хойгуур ОДЕР мүрэниие гаталжа гарһад, мүрэнэй баруун эрье дээрэ немецүүдэй ехээр бэхижүүлһэн үни удаанай хамгаалалтын газарые hэтэ сохижо, дүрбэн үдэрэй соо добтолжо байлдаануудта hэтэ сохиһон газараа фронт хуудараа 160 километр үргэдхэжэ, 60 километр хүрэтэр урагшаа дабшаба.

Тус фронтын сэрэгүүд добтолгынгоо ябаса дундуур харгы замуудай шухала узелнууд бэ ОДЕР мүрэнэй баруун эрье дээрэ немецүүдэй хамгаалалтын газарай хүсэтэ түшэг тулгууриин пунктнууд болохо ЛИГНИЦ, ШТЕЙНАУ, ЛЮБЕН, ГАЙНАУ, НОЙМАРКТ ба КАНТ гэдэг городуудые эзэлэн абаа.

ОДЕР мүрэниие гаталан гараха байлдаануудта генерал-лейтенант ГЛУЗДОВСКИЙ, генерал-полковник КОРАТЕЕВ, генерал-полковник ПУХОВ, генерал-полковник ГОРДОВ, генерал-майор КУЛЕШОВ, генерал-майор КОЛОМИНОВ, генерал-лейтенант МАЛАНДИН, генерал-лейтенант ЛЮБАРСКИЙ, генерал-майор ЗАХАРОВ, генерал-майор ОРОЖИЩЕВ, генерал-лейтенант АКИМОВ, генерал-майор ГОРОЗНЫЙ, генерал-майор ОНУФРИЕНКО, генерал-майор ПУЗИКОВ, генерал-лейтенант ГЛУХОВ, генерал-майор ЯМАНОВ, полковник ЛЕВ, полковник ЕРОШЕНКО, полковник КОСОЛАПОВ, полковник МОРОЗОВ, генерал-майор СОКОЛОВ, генерал-майор БЕХИН, полковник АФАНАСЬЕВ, генерал-майор СУИРНОВ, генерал-майор БУСЛАЕВ, полковник ХИЛЬЧЕВСКИЙ, генерал-майор ЧЕРВОНИЙ, генерал-майор КРАСНОВ, полковник АБАШЕВ, полковник ЭПИН, генерал-майор САМСОНОВ, генерал-майор КОЛОБОВ гэгшэдэй сэрэгүүд; танкова сэрэгүүдэй генерал-полковник НОВИКОВ, танкова сэрэгүүдэй генерал-лейтенант КОРЧАГИН гэгшэдэй танкистнууд; артиллериин генерал-лейтенант СЕМЕНОВ, артиллериин генерал-лейтенант ЯРОВОЙ, артиллериин генерал-майор ПОЛОСУХИН, артиллериин генерал-майор КВАШНЕВСКИЙ, артиллериин генерал-майор ФАУСТОВ, артиллериин генерал-лейтенант КУБЕЕВ, артиллериин генерал-майор ДЗЕВУЛЬСКИЙ, артиллериин генерал-лейтенант КОЖУХОВ, артиллериин генерал-лейтенант КОРОЛЬКОВ, артиллериин генерал-майор КОЛЕСОВ, артиллериин генерал-майор КРАСНОКУТСКИЙ, артиллериин генерал-майор ХУСИД, артиллериин генерал-майор ВОЛКЕНШТЕЙН, артиллериин генерал-майор КАСАТКИН, артиллериин генерал-майор КОЛЕСНИКОВ, полковник СУССКИЙ гэгшэдэй артиллеристнууд; авиациин генерал-полковник КРАСОВСКИЙ, авиациин генерал-майор ПРОНИН, авиациин генерал-лейтенант РЯЗАНОВ, авиациин генерал-майор СЛЮСАРЕВ, авиациин генерал-лейтенант БЛАГОВЕЩЕНСКИЙ, авиациин генерал-лейтенант УТИН авиациин генерал-майор ПОЛЫНИН, авиациин генерал-майор АРХАНГЕЛЬСКИЙ гэгшэдэй лётчигууд; инженерэ сэрэгүүдэй генерал-лейтенант ГАЛИЦКИЙ, инженерэ сэрэгүүдэй генерал-майор ТИМОФЕЕВ, полковник ГЛЕЙЗЕР, инженерэ сэрэгүүдэй генерал-майор ВАРВАРКИН, хэлхээ-холбоогой сэрэгүүдэй генерал-лейтенант ГУСЕВ гэгшэдэй сапёрнууд; хэлхээ-холбоогой сэрэгүүдэй генерал-лейтенант БУЛЫЧЕВ, хэлхээ-холбоогой сэрэгүүдэй генерал-майор АХРАМЕНКО, подполковник КАЛИНИЧЕНКО, подполковник ДОЛЕНКО, полковник СИМХОВИЧ, гүрэнэй аюулгүйе хамгаалха подполковник ГРИБ гэгшэдэй хэлхээ-холбоошод шалгаржа гараба.

Ингэжэ түйлэһан илалтые тэмдэглэхын түлөө ОДЕР мүрэниие гаталан гарха байлдаанда үлэмжэ ехээр шалгарһан соединенинүүд болон частьнуудта «ОДЕРСКЭ» гэһэн нэрэ олгожо, орденуудаар шагнагдахаар табиха.

Мүнөөдэр, февралиин 11-дэ, 21 часта манай Эхэ оронойхи столица МОСКВА болбол ОДЕР мүрэниие гаталан гарһан 1-дэхи Украинска фронтын шэн габьяата сэрэгүүдтэ хоёр зуун хорин дүрбэн эхэ буугаар хори дахин артиллериин буудалга хэжэ, Эхэ оронойнгоо умзнэһөө салют-мэндэ хүргэхэ байна.

Онсо һайн дайшалхы ябуулгануудые хэһэнэй түлөө ОДЕР мүрэниие гаталан гараха ба мүрэнэй баруун эрье дээрэ немецүүдэй хамгаалалтын газарые hэтэ сохихо байлдаануудта хабаадалсаһан Таанарай хүтэлжэ байгаа сэрэгүүдтэ БАЯСХАЛАН ХҮРГЭНЭБ.

Манай Эхэ ороной эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байхын түлөө болоһон байлдаануудта ами бэеэ үгэһэн геройнууда мүнхэ алдаршаг!

Немецкэ булимтарагшад үхэжэ тонилог!

Верховно Главнокомандалагша Советскэ Союзай Маршал И. СТАЛИН.

1945 оной февралиин 11. № 273.

Верховно Главнокомандалагшын ПРИКАЗ

1-дэхи Белорусска фронтын сэрэгүүдые командалагша Советскэ Союзай Маршал ЖУКОВТА Фронтын штабай начальник Генерал-полковник МАЛИНИНДА

1-дэхи БЕЛОРУССКА фронтын сэрэгүүд добтолгоёо үргэлжэлүүлжэ, мүнөөдэр, февралиин 10-да Померанида харгы замуудай шухала узелнууд, немецүүдэй хамгаалалтын газарай хүсэтэ түшэг тулгууриин пунктнууд болохо ДОЙЧ-КРОНЕ ба МЕРКИШ-ФРИДЛАНД гэдэг городуудые байлдаатайгаар эзэлэн абаба.

ДОЙЧ-КРОНЕ ба МЕРКИШ-ФРИДЛАНД городуудые эзэлэн абахын түлөө болоһон байлдаануудта генерал-полковник БЕЛОВ, генерал-лейтенант ПЕРХОРОВИЧ, генерал-лейтенант ПОПЛАВСКИЙ гэгшын 1-дэхи Польско армиин сэрэгүүд, генерал-лейтенант ЛУЛЬЯНЧЕНКО, генерал-майор СТРАЖЕВСКИЙ, генерал-майор АНДРЕЕВ, генерал-майор АНАШКИН, генерал-майор ПОЗДНЯК, генерал-майор СИЯЗОВ, генерал-майор ЗАИКИН, генерал-майор РОТКЕВИЧ, генерал-майор БЕВЗЮК, генерал-майор НЕНЕВИЧ, полковник ГЕРВАСИЕВ, полковник ВЫДРИГАН, полковник СОЛОВЬЕВ полковник СЕЛЮКОВ, полковник ПАВЛОВСКИЙ гэгшэдэй сэрэгүүд; генерал-лейтенант КОНСТАНТИНОВ, генерал-майор БЕЛОВ, генерал-майор КОБЛОВ гэгшэдэй морин сэрэгүүд; артиллериин генерал-майор ГОДИН, артиллериин майор МОДЗЕЛЕВСКИЙ, артиллериин генерал-майор МИХАЙЛОВ, артиллериин генерал-майор КЕРП, артиллериин генерал-майор БОГДАШЕВСКИЙ, полковник МИХЕЕВ, полковник ТЕЛКОВ полковник ЖИГАРЕВ, полковник ГУХОВ, полковник ДЕЙНЕХОВСКИЙ, полковник МАСОВ, полковник ВИЧЕНЬЕВ, подполковник БЛОНСКИЙ, подполковник МУХАЧЕВ, подполковник ВАСИЛЬЕВ, подполковник БОНДАРЕНКО, подполковник ПОГОРСКИЙ, майор ПОПОВИЧ гэгшэдэй артиллеристнууд; танкова сэрэгүүдэй генерал-майор КРЕТОВ, танкова сэрэгүүдэй генерал-майор МИХАЙЛИН, полковник МАЛЮТИН, подполковник ШАРГОРОДСКИЙ, подполковник ГАРАЩЕНКО, подполковник ЛОБОРОДОВ, подполковник ЯКЧЕНКО, полковник ЦУРОЧКИН гэгшэдэй танкистнууд; инженерэ сэрэгүүдэй генерал-майор КОМ..., инженерэ сэрэгүүдэй генерал-майор Б...ЛОВСКИЙ, инженерэ сэрэгүүдэй генерал-майор ИОФФЕ, полковник КИСЕЛЕВ, полковник К...БАНСКИЙ гэгшэдэй сапёрнууд; полковник ...ЛОВЛЕВ, полковник СУЧКОВ, подполковник ...ЛОВ гэгшэдэй хэлхээ-холбоошод шалгаржа ...ба.

Ингэжэ түйлэһан илалтые тэмдэглэхын түлөө ДОЙЧ-КРОНЕ ба МЕРКИШ-ФРИДЛАНД городуудые эзэлэн абахын түлөө болоһон байлдаануудта үлэмжэ ехээр шалгарһан соединенинүүд, частьнуудые орденуудаар шагнагдахаар т...

Мүнөөдэр, февралиин 11-дэ 23 часта Эхэ ороной столица МОСКВА болбол нэрлэһэн городуудые эзэлһэн 1-дэхи Белорусска фронтын тэрэнэй тоото генерал-лейтенант ПОПЛАВСКИЙ гэгшын 1-дэхи Польско армиин шэн габьяата сэрэгүүдтэ зуун хорин дүрбэн эхэ буугаар хоёр дахин артиллериин буудалга хэжэ, Эхэ оронойнгоо умзнэһөө салют-мэндэ хүргэхэ байна.

Онсо һайн дайшалхы ябуулгануудые хэһэнэй түлөө Померанида городуудые эзэлхын түлөө болоһон байлдаануудта хабаадалсаһан Таанарай хүтэлжэ байгаа сэрэгүүдтэ БАЯСХАЛАН ХҮРГЭНЭБ.

Манай Эхэ ороной эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байхын түлөө болоһон байлдаануудта ами бэеэ үгэһэн геройнууда мүнхэ алдаршаг!

Немецкэ булимтарагшад үхэжэ тонилог!

Верховно Главнокомандалагша Советскэ Союзай Маршал И. СТАЛИН

1945 оной февралиин 11. № 274

Советскэ Информбюроһоо

Февралиин 11-эй оперативна мэдээн

Февралиин 11-эй туршада ЗҮҮН ПРУССИДА манай сэрэгүүд добтолгото байлдаануудые хэһэнэйнгээ хүсөөр МАРАУНЕН, ХУССЕНЕН, БОЛДИТТЕН, БОКЕЛЕН, ГЛАНДАУ, ВАГТЕН, БАЗЕН, БУЗЕН гэдэг һууриин газарнуудые эзэлэн абаба. Февралиин 10-ай байлдаануудта ПРЕЙСИШ АЙЛАУ городһоо баруун хойгуур 3-дахи БЕЛОРУССКА фронтын сэрэгүүд сэрэгэй томо складуудые булаан абаа, үдэшэнь олзолон абтаһан мэдээнэй ёһоор тэндэ 420 автомашина, эхэ буугай баглаатай 1.000 сомгон эхэ буугай 400 лафет, станкова пулемёдой 5.000 сомгон, 400 танкын мотор, 250 автомобилиин мотор, 500 мотоцикл, 50 хүнгэн трансортёр, 211 тэргэн, танкын запасна частьнуудтай 100 вагон, автомашинын запасна частьнуудтай 100 вагон, булаагдан абтаһан байна.

1-дэхи БЕЛОРУССКА фронтын сэрэгүүд добтолгоёо үргэлжэлүүлжэ, мүнөөдэр, февралиин 11-дэ харгы замуудай шухала узелнууд ба ПОМЕРАНИДАХИ немецүүдэй хамгаалалтын газарай хүсэтэ түшэг тулгууриин пунктнууд болохо ДОЙЧЕ-КРОНЕ ба МЕРКИШ-ФРИДЛАНД гэдэг городуудые байлдаатайгаар эзэлэн абаад, мүн тэрэшэлэн 30 гаран ондоо һууриин газарнуудые байлдаатайгаар эзэлэн абаба.

1-дэхи УКРАИНСКА фронтын сэрэгүүд БРЕСЛАУ (БРЕСЛАВЛЬ) городһоо баруун хойгуур ОДЕР мүрэниие гаталан гарһад, мүрэнэй баруун эрье дээрэ немецүүдэй ехээр бухэжүүлһэн үни удаанай хамгаалалтын газарые hэтэ сохижо, дүрбэн үдэрэйнгөө добтолгото байлдаануудта hэтэ сохиһон газараа фронт хуудараа 160 километр үргэдхэжэ, 60 километр хүрэтэр урагшаа дабшаба.

Добтолгынгоо ябаса дундуур тус фронтын сэрэгүүд харгы замуудай шухала узелнууд ОДЕР мүрэнэй баруун эрье дээрэ немецүүдэй хамгаалалтын газарай хүсэтэ түшэг тулгууриин пунктнууд болохо ЛИГНИЦ, ШТЕЙНАУ, ЛЮБЕН, ГАЙНАУ, НОЙМАРКТ ба КАНТ гэдэг городуудые эзэлэн абаад, мүн тэрэшэлэн гаран ондоо һууриин газарнуудые, ... да ПРИДЕМОСТ, ГРАМШЮЦ, ФРИДЕНСХАГЕН, КВАРИТЦ, ПРИМКЕНАУ, ГОТЦЕНАУ, ГРЕ..., ДОРФ, НОЙДОРФ, ГРОСС ТИНЦ, ГРОСС В..., ДИРС, КОСТЕНБЛЮТ, РАМФЕЛЬД, БРЕ...НАУ гэдэг томо һууриин газарнуудые байлдаатайгаар эзэлэн абаба.

БУДАПЕШТДЭ манай сэрэгүүд дайсанай резлэгдэһэн гарнизоной үлөөгшэдые үгы хэжэ байлдаануудые хэхэ зуураа 45 квартал эзэлбэ.

2-дохи БЕЛОРУССКА фронтын сэрэгүүд ЭЛЬБИНГ городые эзэлэн абахадаа 7.250 немецкэ солдат ба офицернуудые пленда ... һон ба ниитэ трофейнуудые абаба гэбэл: ... танк, 35 хүнгэн трансопортёр, 230 эхэ ..., 790 автомашина, 40 паровоз, 1.141 вагон, пароход, 27 һомо хэрэгсэл, бусад зэбсэг ба ... хоорой зүйлтэй складууд болоно. Дайсан гал алуулжа 5.000 хүртэр солдат ба офицер... дээ гээбэ.

Фронтын ондоо участогуудта дээрэ тэгнууда дай бодорологонууд ба хэдэ хэдэн пунктнуудай нютагай удхашанартай байлдаануудбол... байна.

Февралиин 10-ай туршада бүхы фронтда 220 немецкэ танк болон самолёдые эзэлжэ бууд... гэмтээгдэһэн ба үгы хэгдэһэн байна. Агаар... болоһон байлдаануудта ба зенитнэ артиллериин буудалгаар дайсанай 25 самолёт үнагаагдаа...

Бурят-Монголые сүлөөлһэнһөө хойшо 25 жэлэй ойдо

Тэмсэлэй гал соо хатуужаһан хани барисаан

Агуусхэ Октябрьска Социалистическэ революци болбол мүлжэн арлагшадай засагые унагаажа, анай оронгой байдалда шэнэ айхан үе нээһэн байна. Большевистскэ партяар хүтэлбэрилэгдэһэн ажалшан арадай илалтата тэмсэл советскэ байгуулалтые тогтоон мандуулһан юм. Революциин долгин хадаа урдын империин заха хизаар нютагуудые тун дээрэнь бодхоогоо һэн. 1918 оной эхиндэ Байгалай үхэнэ соведүүд шиидхэхы и ал агуудые түйлаһан байгаа. Верхнеудинскын соведүүдэй хүтэлбэри большевигүүдэй гарта орһон байгаа. Деревни нютагууд ба казацка станцинуудаар хүдөө таряашан ба нютагай соведүүдые эмхидхэжэ эхилээ. Бурядуудай тосхон суурилай үгытэй ядуунар ноёд ялагуудта эсэргүүсэн соведүүдые тогтоохын түлөө тэмсэбэл. Бурядай шэнэ-шэнэ тосхон нютагуудаар үтэр бүри соведүүд тогтон дэлгэржэ байба.

Гэбэшье, Бурят-Монголдо советскэ засагай тогтоһон түрүүшын үе улаан сагта үргэлжэлөөгүй һэн. 1918 оной августа һаа орон доторой контрреволюционно партинуудаар ба интервентнүүдээр дэмжэгдэһэн сагаангвардеецүүдэй үймөөн эхилһэн байгаа. Советскэ Россин тоорэруу, Волга мүрэн тээшэ Чехословацкай сэрэг Сибириин дунда гаража дүгташан ябаба. Байгалай зүүн хизаар хадаа тэрэ үлгэлгын гүрим тоггоон шуһата атамануудай аалтаар оргадаг газар болобо. Коммунистнэрые, хүдөөгэй эдибхитэйнүүдые ба большевигүүдтэ һайнаар хандана гэжэ һэжэгэлгдэһэн хүн бүхэниие тэдэнэр зэрлиг муухайгаар хюдажа эхилбэ. Хүдөө тосхонуудаар алалгын ба хэһээлгын вагонууд «суд ба заргын» хэхээр ябуулагдажа, бүхэли һуурин газарнуудые үгы болтор галдадаг, хүн зөөриинь дээрмэлэдэг, арад зониие ехэ олсорынь доромжолон шиидэг ба тэрэ дарын хэһээлгэдэ зайда үгтэгдэһэн, бүүдаглагдаһан хүнүүдэй хүүрнүүд хэды хоногоор газараа хэбтэдэг байгаа. Сагаан атаманууд энэ «ажалшадые хүлхатаа атаман Семеновой «түр зуурын засагай» дэргэдэ «национальна таһаг» байгуулагша хэһэн мэгэдэһэн городой буржуй һайдуудаа ба бурядай баяшуулһаа туһаламжа абадаг байгаа.

Сагаангвардеецүүд ба интервентнүүдэй засаг хадаа хүүшэ ажалшадай дарлалта мүлжэлгэ һэргээжэ хооһо гэжэ ажалшан арад ойлгоһон байгаа. Сибириин үдэрнүүдтэ эрхэ сүлөөгэй амта мэдэһэн арад зон ба бусадай зүнгөөр дарлагдан урьха үмэдэхээ хүсөөгүй. Городтошье, хүдөөшье сагаантанай захиралта зорюута үргэхэгүй ябадалнууд үр элээ. Сагаан армида татаха гэһэн һэдэнүүд ямаршье үрэ үгөөгүй: залуушуул таталгаһаа тэрьелжэ тайгаар хорголоо. Дииилэһэн һаа, манай мэдэлдэ ябаашье юугүй нютагуудта байнабди гэжэ бүгэдэнинтын шоо үзэлгээр хэлэгдэһэн сагаангвардеецүүд байгаа.

Бурят-Монголой бүхы ород ба бурят зонуудай хүсые нэгэдхэн хамталжа, зэбсэгтэ тэмсэлэй эмхидхэлгэ хадаа большевигүүдэй шэн зоригто ажал-ябуулгаар түйлагдадаг байһан юм, тэдэнэр гам хайрагүй алалга хюдалга болдогшье һаань өөрынгөө хүдэлмэри үргэлжэлүүлдэг байгаа.

1918 оной эсэстэ Верхнеудинскда РКП(б)-гэй нюуса комитет байгуулагдаа һэн, тэрэнэй зорилго хадаа партизанска хүдэлөөе дэлгэрүүлхэ, подпольно нюуса ячейкэнүүдые эмхидхэхэ, хүдэлмэришэн, таряашанай, илангаяа бурят-монголшуудай дунда большевистскэ үзэл сурталые нэбтэрүүлхэ ябадалда байгаа. Бурят-монголшуудта зорюулжа тусхай хуудаһанууд гаргагдадаг ба тэдэнэртэй булэг бурят-большевигүүдээр дамжуулһан холбоо барисаа байгуулдаг байгаа. Тиин, организациин олонхи шударгүү хүдэлмэрилэгшэд сагаангвардеецүүд алуурщадай гарар алуулһан байха юм. Прибайкальска соведэй түрүүлэгшэ В. М. Серов, Байгалай большевигүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ А. П. Вагжанов, Троицкосавскын соведэй хүтэлбэрилэгшэд К. Масков ба А. Наумов, бурядай түрүүшын большевик Цыремпил Ранжуров болон бусад олон нүхэд зэрлиг муухайгаар зобоогдон алуулһан байна. Гэбэшье, алуулһан тэдэ нүхэдэй һуурида социализмын хэрэгэй түлөө шэнэ шэнэ тэмсэгшэд жагсаа. Семеновтон хэды оролдобошье һаа арад зоной дунда өөрынгөө нүлөөе үдэрһөө үдэр бүри үргэлхэн байгаа подпольно эмхиие усадхан сохижо шадаагүй.

Семеновтондо һаймһаран абалагша кулагууд ба земскэ зэргэтэн хүдөө һууришуудаар революционно үзэл суртал ургажа байна гэжэ аймхайгаар дуулгадаг байба. Ноёд-кулагуудай «национальна таһагшье» оролдолгоороо тэд нэрһээ муя лэ нөлөөлэлгүй байгаа. Тэдэнэр «Агын аймагай баруун талада большевигүүдтэ ойртоһон үгытэй бурядууд олдохо» гэжэ нэгэ бэшэг соогоо хэлэһэн болон дуулгаһан байгаа. 1919 ондо хүдөө нютагуудта иимэ хүдэлөөн үргэлһэн дээрэһээ ехэнүүд гарнизонуудай байгаа һуурин газарнууд ба городуудһаа сагаан офицерчүүд ехээр айжа арилдаг болобо.

Колчагые бута сохижо. тэрээнэй бута сохигдоһон армиин үлэгдэлые зүүн тээшэнь намнажа ябаһан Улаан Армиин добтолго хадаа РКП(б)-гэй Прибайкальска подпольно комитедэй 1919 оной ноябрьда томилһон боһолгын дохёо болоно үгөө һэн. Энэ боһолго бүхы Бурят-Монгол соо түргэнөөр тараһан бэлэй. Бичурын, Кяхтын, Мухаршэбэрэй—эдэ урда зүгэй аймагуудта сагаан милици буу зэбсэгээ абтажа, засаг захиргаань партизануудай гарта оробо. Сэлэнгын адаг шадарай районуудаар партизануудай хүсэтэ отрядууд эмхидхэгдэжэ, тэрэ шадарайнгаа дүүрэн эзэд болоһон Баргажанай партизануудаар нягта холбоо байгуулаа. Сагаангвардеецүүд ба интервентнүүд түмэр харгы тээшэ түрэгдэжэ, хүдөө газарнуудаар холодон ошохёо түбэгшээдэг болоһон байгаа.

Боһолгонуудые дарахын түлөө сагаантан нэгэ хэды отрядуудые гаргабашье, тэдэнь булгадаа бутара сохигдон һалашоо һэн. Муу зэбсэгтэй ба һурал ал дуршэл багатайшье һаа революционно зоригтой партизанска отрядуудай боецууд сагаан солдадуудай һайн бэлэдхэлтэй отрядуудые һамна сохижо диилэдэг байгаа. Буу зэбсэг болон хурса түмэр ба һүхэ мадага барижа ябажа шадахал һаа тэмсэлдэ сэхэ хабаадалсадаг байгаа; бусад зонууд—бүхы арад хадаа буу зэбсэг, һомо бэлдэхэ болон хубсаһа хунар оёхо зэргээр өөһэдынгөө хамгаалагшадта али болохоор туһалдаг байгаа. Энэ тэмсэл үлэмжэ бүхэарадай удхашанартай байгаа.

Сагаантанай командовани партизанска районууд тээшэ добтолго хэһэн юм. Тэрэ сагаан бандинууд интервентнүүдэй колоннонуудай добтолһон Тарбагатайн. Окино-Ключиин ба Зардамай оршондо болоһон хатуу тулалдаануудта бута сохигдоһон бэлэй. Кударинска отрядууд Кабанскын түлөө болоһон хүндэ байлдаануудай эсэстэ генерал Каппеля гэгшын сухарижа ябаһан сэрэгэй үлэгдэлые зүүн тээшэнь намнаһан байна.

Баргажанай үсөөн тоото партизанска частьнууд Байгалһаа сааша Лена мүрэнэй эхээр сухариһан генерал Сукинай сагаан отрядуудые хүсөөрөө булихагүй байхадаа, Шаманска порогуудай оршондо ябаха замдань хатуу хамгаалга хэжэ, тэдэниие айхабтар ехээр айлгахатань, тэдэнэр хүйтэн соо хубшэ тайгаар Чита город тээшэ талииһан байгаа.

Партизанска хүдэлөөе усадхан дарахын түлөө зорюута эмхидхэгдэһэн генерал Левицкий гэгшын «зэрлиг дивизи» өөһэдынгөө тонуул дээрмэ хэһэн Ганзурино тосхондо партизануудай һүүлшын атака хэхэдэ айһалдаа Галуута нуур тээшэ сухариһан ба монгол чухаранууудай бэһолго хэһэн дээрэһээ һандаран тараһан байха юм.

Тиигэһээр тиимэ хүдэлөөн халхаанагүй дэлгэрэ, 1920 оной март һарата гансахан лэ түмэр харгын шадархи газар ба Верхнеудинск (Улан-Удэ) город сагаангвардеецүүдэй гарта үлэһэн байгаа. Дайсанай эзэлжэ байгаа һүүлшын позицинуудые эрид сохин абаха шиидхэхы үенүүд ойртожо байгаа.

Сагаангвардейщинатай болоһон тэмсэл соо ород ба бурят-монгол арадуудай дайшалхы эб найрамдал бэхижэн хатуужаһан байна. Бурят-Монголшууд эрэлхэг хатуу шэн зориг харуулжа, партизануудай хүдэлөөндэ эдибхитэйгээр оролсоһон байна. Байгалай зүүн талын бурядууд өөһэдынгөө үндэһэ яһанай илгаа хамаархангүй өөрынгөө шуһа мяханай хэрэгэй түлөө—советскэ засаг байгуулхын түлөө тэмсэлдэ нэгэ эһэн байгаа.

Бурят-монголнууд Каландарашвилиин, Бурловай, Уваровай ба бусад олон партизанска отрядуудта ба Аргунска полкдо олон байгаа. Баргажанда партизануудта туһалха залуу бурят-монголнуудай дружина тогтоогдоһон юм. Павел Балтахиновай толгойлһон тусхай бурятска партизанска отряд большевистскэ комитедэй үүсхэлээр Боохоной аймагта тогтоогдоһон байгаа. Павел Балтахинов залуу наһандаа сагаан алуурщадай гарһаа наһа бараһан бэлэй.

Дайшалхы хүдэлөөндэ буу зэбсэгээр сэхэ хабаадалсахаһаа гадна бурят-монголнууд ород таряашантай хамта партизанска отрядуудые эдээ хоол, үбһэ тэжээлээр, дулаан хубсаһа болон өөһэдынгөө һуурин тосхонуудаар хаалгаһан буу зэбсэг үгэжэ туһалһан байна. Хээгүүр тэрьедэжэ байгаа бурядай һуурин газарнуудаар ябаһан партизанска тагнуулшад дайсанай хаана ябажа ябаһан тон үнэтэ мэдээ нүүдые саг үргэлжэ суглуулдаг байгаа.

Партизанска хүдэлөөндэ туһалха тухай олон тоото тогтоолнуудые хүдөө һууринуудай арад зон хүнгэтэйгөөр хүлеэжэ абадаг байгаа. 1919 оной Сэлэнгын аймагай нэгэ сомоной олонитын приговор соо иигэжэ хэлэгдэһэн байна: «Билэнэр советскэ засагтай хамтаралдаа хүсэжэ, тэрэнэй бүхы захиралые дүүргэхэбди».

1920 оной январи—февраль һарануудта Байгалай бүхы зүүн таланууудаар бурят-монголнуудай эдибхитэй хабаадалгатай ажалша таряашадай съездүүд үнгэргэгдэһэн юм.

Советскэ засагта туһалан байха шиидхэбэри Хориин аймагай бурят-монголнуудай суглаагаар абтаһан байна. Боһолго ород зонтой хамта хэжэ байһан хүтэлмэри тухай Усть-Селенгинскэ районой съезд дээрэ бурят-монгол депутат мэдүүлһэн бэлэй. Га арай асуудалаар ород ба бурят таряашадай дунда арсаа татаха гэһэн һэлэлгэ Баргажанда кулагуудай гаргабашье һаань, энэнь бүтээгүй юм, харин тэрэ таряашад нэгэлэн хамтаржа бурядай, сомонуудай арад зон олониитын гүрим сахиха милициин тушаалтаниие байгуулжа партизануудта туһалһан байна.

Алууршан бузарнуудай хара гарһаа унаһан Дамба Банзарактшиев гэгшэ үхэхынгөө урда тэдэ бидэнэй огонйо хэды арбаад тэмсэлшэд жагсажа, алууршадай бүхы уурхайе үгы хэхэ» гэжэ хэлэжэ, бурят-монгол арадай дайшалхы зориг онсолон харуулһан юм.

1920 оной январиин 25-да РКП(б)-гэй Прибайкальска комитедэй шиидхэбэреэр нютагуудтахи съездүүдэй хажуугаар «Баруун Забайкалиин боһолго хэһэн ажалша арадай Съезд» Бичурада зарлагдаһан юм. Партизануудай отрядуудые онсолон согсолжо, жаяг журамынь һайжаруулга, мүн тэрэшэлэн нэгэдэмэл командовани байгуулга хадаа энэ Съездын шухала дүн болоно. Прибайкалиин хүдэлмэришэдэй, таряашадай ба бурятска депутадуудай Соведүүдэй ЦИК-гэй членүүд һунгагдаһан байгаа. Тэдэ делегадуудай тоодо 11 бурят-монголнууд байһан ба тэдэнэрэй 5-шиинь ЦИК-гэй составта оролсоһон юм. Хүндэ хүшэр тэмсэлэй бэрхэтэй үедэ тэдэ Съезд хамтаран хүдэлхэ тэмсэлэй зорилгонуудые тодорхойгоор хэлсэжэ, үндэһэ яһанай арһалдаа хэхэ гэһэн ород ба бурят кулагуудай хорото ажал-ябуулгые хобхо сохихо тэһэн шиидхэбэри абаһан байна. Революцида эсэргүүсэхэ гэһэн тэдэнэй бодол ажалша арадуудай нэгэ эвтэй байһан дээрэһээ бута һүрэһэн байна.

1920 оной февральда Улаан Армиин гол хүсэнүүдэй ойртолго ба Забайкальска сэрэгүүдэй советскэ бүлэгүүдэй Бурят-Монголдо ерэлгэ хадаа Бурят-Монголые сагаангвардеецүүд ба интервентнүүдһээ бүримүһэн сүлөөлхэ ябадалда урагшатай байдал тогтоожо үгэһэн байна. Партизануудай бүхы хүсэнүүд нэгэдхэгдэн эмхидхэгдэжэ, мартын 1-дэ улаан отрядууд Верхнеудинскэтэ добтолжо эхилээ. Семеновтон галзуугаар эсэргүүсэбэшье, революционно байлдагшадай урда тэнсэжэ шадаагүй. Удын урда бэеэһээ городой түб худар түрэгдэһэн сагаан бандинууд хаха тэрэжэ тэрьедэһэн байна. Бурят-Монголые сүлөөлэлгэ 1920 оной мартын 2-то дүүргэһэн юм.

Советскэ байгуулалтын илалта хадаа республикын үйлэ бэриин хүсэнэй хүгжэлэй, бурят-монгол арадай культурна дэбжэлтын айхабтар үргэн ехэ аргаболомжо нээгээ. Ород арадай ахадүүгэй халуун туһаламжаар Бурят-Монголдо мүнөө үеын түрүү индустри тогтоогдоһон ба колхозно байдал бэхижэн түбхинөө. Урдань гэзгэнэги харанхы байһан хүдөө һууринууд мүнөө бэян шадалтай ба болбосон байдалтай болоо. Арад зон эрдэм һураха үргэн аргаболомжотой болоо. Үнгэһэн арадай дундаһаа интеллигенци ургэн гараа. Хэлбэр маягаараа үндэһэнэй ба удха шанараараа социалистическэ искусство ба арьжа, литература бии болобо. Республика хадаа өөрынгөө хорин табан жэлэй ойн, үдэртэ ажахын болон культурна байгуулалтын бүхы һайбаринуудые дээрэ гэр тойхон амжалтануудые түйлажа ерээ.

Алдарта ойнгоо үдэрые бидэнэр германска фашизмда эсэргүү манай оронгой арадуудай сүлөөлэлтын дайнай үедэ угтажа байнабди. Энэ тэмсэлдэ бүхы Бурят-Монгол хабаадана. Бурят-Монголой олон хүбүүд фронт дээрэ шэн зоригтойгоор дайлалдана, республикын ажалшад үйлэдбэри дээрэ, колхозуудай полинууд дээрэ шударгүү шангаар хүдэлмэрилжэ, немецкэ булимтаргашадые бута сохихо хэрэгтэ туһаяа хүргэжэ байна.

Сагаангвардеецүүд ба интервентнүүдтэй тэмсэхэ үедэ ба социалистическэ байгуулалтын жэлнүүдтэ бүхөжэһэн ород ба бурят-монгол арадуудай ленинско-сталинска хани барисаан хадаа фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ улам бата бэхи болоо. Советскэ Союзай арадуудай хатуу нэгэдэлые эбдэхэ гэһэн дайсанай бүхы һэдэлгэнүүд хии дэмы байһыень бидэнэр Бурят-Монголой үльгэр жэшээ дээрэһээ харанабди.

Е. ЗАЛКИНД.

Специалистын зүбшэл

Малай тэжээл буйлуулжа эдюулхэ

Тэжээл зүбөөр ба гамтайгаар гаргашалха гэшэ адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб колхозуудаар амжалтатайгаар дүүргэхэ шухала хэмжээ-ябуулгануудай нэгэн болоно. Тиихэдээ малай тэжээл хүсэд буйлуулжа бэлэдхэжэ эдюулхэдэ арбин ба шэмэтэй байдаг.

Манай республикын байдалда бүдүүн тэжээл буйлуулжа эдюулхэ ябадал ехэхэн удхашанартай. Бүдүүн тэжээл гэшэ шэмэтэ зүйлнүүдээр бага байдаг. Тиимэ тулада тэрэниие һайнаар буйлуулха хэрэгтэй. Гэхэ зуура бүдүүн тэжээл бүгэдэ буйлуулагдадаггүй. Жэшээлхэдэ үбһэн болон овёсой, ячмениин һайн һолоомо буйлуулжа бэлэдхэнгүй малда эдюулжэ болохо байна. Малай эдихэдэ хатуу шэмэгүй тэжээл болохо шэниицын, хара таряанай һолоомо, нарһа шэнэһэнэй шэлбүүһэ, хуһа бургааһа, ожорһо гэхэ мэтые заатагүй буйлуулха шухала.

Малда һолоомо эдюулхэдэ буйлуулжа гаргажа жэжэн болгохо шухала. Эбэртэ боло мал болон хониндо эрюулхэ һолоомо 4—5 сантиметр адуу мориндо 2—3 сантиметр хэмжээтэйгээр хэршэжэ эдюулдэг юм. Дан жажэр бутаргаһан һолоомо малай жажалхада муу байдаг.

Отологдоһон һолоомые шэмэ шүүһэтэй болгохын тулада уһанаар холижо худхаха хэрэгтэй. Һолоомо худхаха уһан бэлэнһээ гадна, дабһалагдаһан байгаа һаа бури һайн байдаг. Уһанда шииһэн һолоомоёо саг үргэлжэ худхаха хэрэгтэй. Уһанда худхагдаһан һолоомо малда эдюулхэдэ гаралаа бажууха уһа гоожоогүй байха ёһотой.

Архи пиво гаргадаг болон сахарна заводуудта ойро шахар һуудаг ажахынууд тэдэнһээ гараһан үлүү булуу зайлаһа һолоомотой холижо хэрэглэхэ ёһотой. Тэрэшэлэн отологдоһон һолоомо, отруби болон бусад культурануудай үлүү булюу зүйлнүүдээр холиходо болохо байна.

Һолоомо шииха амһартаяа үргэлжэ сэбэр байлгаха хэрэгтэй.

Отологдоһон һолоомо бусалһан уһанда шиихэхэдэ зөөлэржэ амта һайтай болодог. Бусалһан уһанда һолоомо шиихэхэдээ нэгэ литр уһанда нэгэ килограмм һолоомо хараалха хэрэгтэй. Бусалһан уһан соо хэһэн һолоомоо 4—6 часай турша соо хии зэбхаргүйгөөр хабхаглаад байха ёһотой.

Отологдоһон һолоомые уралаар дэбтээхэ ябадал баһал ехэ удхашанартай Энэ хадаа һолоомондо бии байгаа хоро шара үгы хэдэг юм. Һолоомые уралда байлгажа дэбтээхэ түсгаар амһарта байдаг. Уралда байлгажа дэбтээһэн һолоомые малда түлэг халуунайнь бууһаһан хойно бүлеэхэнээр эдюулхэ хэрэгтэй.

Мүн хушалтатай сарай хашаа соо түсгаар малтаһан нүхэн соо һолоомо хэжэ хабтагай кирписэ болон шулуугаар дээрэһээнь дараад 3—4 хоногой турша соо байлгахада шэмэтэй болоно үгэдэг. Малтагдаһан нүхэнэй үргэниинь 2—5 метр, гүнзэгынь 2 метрһээ бага бэшэ байха зэргэтэй. Һолоомо эһээхэ ниие нүхэ малтахада малаа нэгэ зул эдэлүүлжэ хүрэхэ тэжээлэл багтахаар бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Нэгэ нүхэнэйнгөө һолоомо абажа хэрэглэмсээрэ тэрэнэйнгээ орондо шэнэ һолоомо хэжэ дараха байна. Отолһон һолоомые нүхэндэ хэхэдээ 100 килограмм һолоомодо 7—8 ведро хэмжээтэйгээр уһа сасаха хэрэгтэй. Нүхэндэ хэдэһэн һолоомо дэбтэхэ уһанай халуунинь 25—30 градус байха ёһотой. Нигэжэ бэлэдхэгдэһэн һолоомо хилээмэнэй үнэртэй малай эдихэдэ зөөлэхэн болодог. Энээниие эбэртэ томо малда 12—14 килограмм, адуу мориндо 8—10 килограмм хүртэр эдюулхэдэ болохо. Иимээр бэлэдхэһэн һолоомые дабһалбал адуу мал бүри дуратайгаар эдидэг.

Заабарлин ёһоор һолоомо извёсткотой холижо эдюулхэдэ шэмэ шүүһэниинь нэмэжэ үгэдэг. Тиимэ тулада һолоомо извёсткотой холижо эдюулхэ ябадал колхозуудаар үргэнөөр хэрэглэхэ шухала.

Нэмэлтэ тэжээл болодог нарһа шэнэһэнэй шэлбүүһэн шэмэ шанарайнгаа талаар дунда зэргын шанартай үргэсэда дүтэрхы юм. Энэ тэжээлэй дабирхай болон малай бэедэ хорон болохоор элдэб зүйлнүүдтэй байдаг туладань заатагүй һайнаар буйлуулжа эдюулхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ һолоомо болбосоруулһан шэнгээр халуун уһанда бусалгажа, уралда дэбтээжэ хорьень гаргаха шухала. Бусалгаһанайнгаа, мүн уралда байлгаһанайнгаа һүүлээр 2—3 часай турша соо бусалгаһан уһанда дахяад шииха хэрэгтэй.

Үбэл бэлэдхэһэн нарһа шэнэһэнэй шэлбүүһэн хорото зүйлнүүдээр бага байдаг. Тиимэ тулада уралаар дэбтээгээд гү, али бусалһан уһанда хоёр дахин шииһэд, малда эдюулхэдэ болохо байна. Тиихэдээ халуун уһан болон уралда 6—10 час соо байлгаха хэрэгтэй.

Һайнаар болбосоруулһан нарһа шэнэһэнэй шэлбүүһээр үхэр малые гурбан һарын турша соо эдеэлүүлхэдэ ямаршье хорогүй байлагынь дүй дүршэл дээрэһээ харагдана. Иимэ тэжээл сүүдхын турша соо хониндо 0,5 килограмм бүрүү хатарагта 3—4 килограмм эбэртэ томо малда 4—5 килограмм эдюулхэдэ болохо байна.

Колхозно фермэнүүдээр нэмэлтэ тэжээл зүбөөр буйлуулжа малда эдюулхэдэ үбһэ тэжээл арбилха, үхэр малай тамир дэмжүүлхэ ябадалда угаа ехэ удхашанартай.

Т. ОМЕЛЬЧЕНКО.



Могилёвско областиин Мстиславска районой «Правдын» нэрэмжэтэ колхоз сэрэгэй урда тээ миллионер колхоз болоожо, Бүхэсоюзна худөө ажахын выставкада хабаадалсаһан байгаа. Немецүүдһээ сүлөөлэгдэһэн дэрһгаа ажахыгаа һэргээжэ, гүрэндөө 2000-һаа үлүү пууд таряа талха тушаагаа. Ажалтта үдэртөө 4 килограмм таряа абахань.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой түрүүлэгшэ Л. А. Чиж, счетовод А. М. Чернякова ба бухгалтер А. П. Герешкова гэгшэд һуунад. В. Лупейкын фото. (ТАСС-эй фотохроника).

Цыдып Цыремпилов

Солбон хурдаар лыжэ дээр

Совет зоргой залуушууд,
Солбон хурдаар лыжэ дээр!
Үглөө мүнөөнэй боецууд,
Угаа хурдаар саһан дээр!

Хээрын хүр саһые
Хахалан сэхэлэн эхэжэ,
Хада эгсэ жалгые
Хүндэлэн, тэгшэлэн гаража,

Сэбэр агаарта сэнгэжэ
Шүрбэһэ шандааһаа
шангадхагты!
Сэежэ дүүрэн амилжа
Шадал хүсэеэ арбидхагты!

Улаан армиин зэргэдэ
Ургажа хүсэ номэхээр,
Арьяатан дайсанай дэргэдэ
Ара талаһаань добтолхоор,

Эшхэрээ галзуу шуургантай
Эрид хатуу тэмсэгты!
Эртэнһээ бээе һургажа
Лыжын оньһо шудалагты!
Хурдан солбон һургуулитай
Хүдэр баатарнууд ургагты!
Эрдэм ажалдаа жэшээтэй
Эрэлхэг патриодууд болог…

РЕСПУБЛИКА ДОТОР

Комсомолецууд баян ургасын түлөө

БИЧУРА. (**Манай корреспондентһээ**). Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой комсомолецууд (комсомольско организациинь секретарь нүхэр Е. Цыренов) болон залуушуул 1945 оной саг жэлэй ямаршье байгаа хаданьзалбол үндэр ургаса абаха уялга абанхай. Эндэхи комсомолецууд һүниин сагта өөһэдынгөө хүсөөр 200 шаргаһаа доошо бэшэ наг шобхэ таряалангай газар дээрэ гаргаха, газогенераторна тракт… та хэрэглэгдэхэ түлөө бэлэд… лээр хэдэн дахин воскресн… эмхидхэхэ байна.

Мүнөө 10—20 шарга наг н… хэ үглөө бүри таряаланай г… дээрэ гаргаганхай байдаг бо… Энэ хүдэлмэриие комсомол б… гаа Цыпилма Степанова ху… бэрниэ.

Ц. НИМАЕ…

Шэнэ номууд

Бурят-Монгол гүрэнэй хэблэлэй һаһын үдэрнүүдтэ хэдэн шэнэ номуудые хэблэн гарахань. Тэрэнэй дунда ороной алдарта полководец Дмитрий Пожарский тухай, ород хэлэн дээрэ Дашиев ба Цыденрамбаев гэгшэдэй гурбадахи классто үзэхэ, «Уншаха ном», Дашиевай дүрбэдэхи класс… үзэхэ «Уншаха ном» ба Фом… най ород хэлэн дээрэ «Хай… гэжэ тебенёво эмхидхэхэб»… һэн номууд орон…

Ц. ЦЫРЕМПИЛО…

Уранһайханиие харалгада бэлэдхэлг…

Февралиин 15-һаа аймаг доторо эхилхээ байгаа худөө нютагуудай ба колхозуудай урһайханай самодеятельностиин харалганда Сэлэнгын аймагай Загастайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой залуушуул ба комсомолецууд тон едибхитэйгээр бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуу… байна.

Хамта 18 хүн хабаадалс… Мүнөөдэдэнэр «Хүдөөтэй басал… гэжэ зүжэг ород ба бурят н… яуу дээрэ табина. Мүн э… гоё һайхан дуунуудай хүгж… лэдхэжэ байха юм.

МТС-тэ шухала хэрэгтэй частьнуудые гаргана

Республикын Наркомземэй машинно-тракторна мастерской январь һарынгаа түсэб саг бо зэр соонь дүүргэжэ, түсэбһөө галуур элбэг дэлбэгээр МТС-тэ шу… хэрэгтэй частьнуудые 13… гүхэрнгтэ гаргаба

Улан-Удэ городой шатарай чемпионат

Улан-Удэ городой 1945 оной шатарай чемпионат дүүрэхэ дүтэлжэ байна. Мастер Мурзин 15-һаа 14½-е шүүжэ, нэгэдэхи һуурида гараба. Сампилов 12-һоо 10-е, Цыденов 13-һаа 10-е, Олзоев 12-һоо 9-е, Одинец 14-һөө 9-е шүүгээд түрүүлжэ ябанад.

Уланов 15-һаа 8½-е, Михайлов 13-һаа 7½-е, Томилин 15-һаа 7½-е, Мамилов 14-һөө 7-е, Зайкинд 12-һоо 6½-е, Снелит 14-һөө 5-е, Клобуков 13-һаа 4-е, Житомирский 11-һээ 4½-е, Тхор 15-һаа 2-е. Коротков 14-һөө 1½-е, Мантушкин 15-һаа 1½-е шүүгээд ябана. Э… рэй хэн хэнэйнь ямар һ… наар тодорходүй байна. Гэб… хээлхэ ба категори абахань н… Сампилов 2-дохи һуурида, … денов 3-дахи һуурида гар… 1-дэхи категориёо баталх… Олзоев, Одинец хоёр шанар… тарай Бүхэсоюзна нэгэдэхи к… гори абахань гэжэ мэдэгдэхэ… хуу болобо.

Б. БАЗ…РЖАП…

Харюусалгата редактор Ц. Г. ГАЛСАН…

Мүнөөдэр кинодо

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта «Музыкальная история» Үдэшын 4, 6, 8, 10 ч. эхилхэ

«ЭРДЭМ» кинотеатрта «Акся» Үдэшын 4, 6, 8, 10 ч. эх…

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. ТЕЛЕФОНЫ: ответ. редактора—23, АТС—180; зам. ответ. редактора—7-89; ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленности—7-89; сельского хозяйства—6-03, писем трудящихся—6-03 (2 зв.); объявлений—2-84 (2 зв.).

Н—00289 Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5500.